

Posudek diplomové práce

Lenka Vojnová: *Vývoj postav otce a matky v autofikci Drisse Chraïbiho*

Diplomantka zvolila zajímavé téma z oblasti severoafrické (maghribské) frankofonní literatury, která nebývá v našem kontextu zpracovávána často a k níž se také poměrně složitě shání literatura, ať už primární, nebo sekundární. Na vybraných dílech francouzsky píšícího marockého spisovatele Drisse Chraïbiho si předsevzala studovat obraz rodičovské dvojice, kterému tento autor věnoval pozornost soustavně a vcelku vědomě a záměrně na něm ukazoval nejen vnitřní napětí uvnitř své rodné kultury poznamenané francouzským koloniálním vlivem, a to v dobrém i špatném smyslu, ale také vývoj společnosti od ustrnulých tradičních forem, které jsou vnímány jako neuspokojivé, k větší míře svobody a ke změně, což výrazně ovlivňuje také duševní život lidí, jejich prožívání, vědomí i sebevědomí. Životní „matérie“, kterou Chraïbi nepřestává hníst a přetvářet, vychází z autobiografie (postava jednoho ze synů také nese spisovatelovo vlastní jméno Driss), ale tato látka se rovněž proměňuje zásahem autorovy představivosti, je fikčně modulována, takže se na Chraïbiho dílo dá velmi vhodně uplatnit literárně teoretický konstrukt tzv. autofikce, navržený romanopiscem a významným teoretikem autobiografické prózy Sergem Doubrovským, který počítá s tím, že autobiografická látka je fikcí vždy více či méně upravována. Koncept je myslím dost prospěšný, pokud nesplyne s pojmem autobiografie zcela a uplatní se na díla, kde je toto zpracování jasně patrné a analýza jednoznačně relevantní, což v Chraïbiho případě plně platí a diplomantka to také dobře ukazuje.

Práce je rozdělena na dvě části. První část, přípravná, nejprve prezentuje autorovu osobnost a jeho dílo: u nás je tento autor neznámý a tuším, že nebyl nikdy přeložen, i když ve frankofonním světě je dost uznávaný. Další kapitola pak prezentuje pojem autofikce; zde by možná byl na místě zřetelnější odkaz na původní koncepci Doubrovského, k němuž chybí i bibliografický odkaz.

Hlavní část práce je věnována analýze vybraného korpusu románů (zvl. *Le passé simple*, *Succession ouverte* a *La Civilisation, ma Mère!*). Diplomantka analyzuje své téma postupně v několika perspektivách: sociokulturní, existenciální a psychologické (zvláštní kapitola je věnována možné interpretaci psychoanalytické a jejím sociokulturním hranicím), ale také z hlediska jazyka, především bilingvismu. Jako aktivní nositel tradičního společenského modelu je prezentován otec v jakési úloze původně až feudálně autoritativní (autor mu říká „Seigneur“, Pán) a zprvu také matka ve své nezpochybňované trpné roli. Otec ovšem ve snaze zajistit rodině dobré společenské postavení neodpírá svým dětem (nebo spíš synům) výchovu a vzdělání, které zavedl evropský kolonizátor: tak je ovšem uvrhne do stavu identitární rozervanosti (tím větší, čím tvrději se doma snaží vládnout podle dřívějšího modelu), která vyústí v konflikty, rozchody, ale také v sebevraždu. Přitom se pozice otce postupně rozpadá, což se u otce projevuje nejen v jednání a ve vztazích, ale i ve vnitřním, psychologickém ústupu a ve ztrátě sebevědomí.

Nositelkou změny se postupně stává matka, která jako by se od knihy ke knize probouzela z dlouhého útlumu a projevuje schopnost osvojit si nové, a osvojit si to nikoli otrocky, ale v jakési syntéze s předchozím životním způsobem.

Všechny tyto aspekty analyzuje diplomantka všestranně a jemně. Všimá si ovšem i toho, že Chraïbi není vždy příliš hluboký a občas se nevyhne tezi; možná stálo za hlubší zamyšlení – pokud se to dá poznat –, do jaké míry je jeho líčení obrazem skutečného vývoje, a do jaké míry odpovídá programové představě, tedy tomu, co by si autor přál; a nakolik se v tom shoduje se skutečným vývojem marocké společnosti.

Diplomantka během příprav práce s vedoucím aktivně konzultovala, k dobru se jí musí přičíst i to, že svou problematiku nevidí jednostranně: v klauzurní práci, která není součástí práce

diplomové, dokázala, že zvládá širší perspektivu daného literárního pole, když porovnávala svého autora s pohledem jiného významného marockého spisovatele, Tahara Ben Jellouna.

Práci doporučuji k obhajobě bez výhrad, s hodnocením výborně.

V Praze dne 9. září 2014

Doc. PhDr. Václav Jamek